

Palveluverkon suunnittelun näkökulma yhdyskuntarakenteen ja palveluverkon yhteensovittamiseen

Suunnittelupäällikkö Sisko Hiltunen
Tampereen kaupunki, tilaajaryhmä
15.3.2011

TAMPEREEN KAUPUNKI

Hyvinvointipalvelujen palveluverkon suunnittelu Tampereella

- Palveluverkon suunnittelu on osa palvelujen järjestämisen suunnittelua.
- Palvelujen järjestämisestä ja palveluverkon suunnittelusta vastaa tilaaja.
- Tampere virtaa -kaupunkistrategian yhtenä valtuustokauden tavoitteena on, että palveluverkko on tasapuolinen ja toimiva.
- Palveluverkon ohjaus- ja seurantaryhmä
 - Pormestarin asettama ryhmä, jonka tehtävänä on ohjata ja seurata palveluverkon kehittämistä ja päätöksien toimenpiteiden etenemistä. Lisäksi työryhmä käy läpi ajankohtaiset palveluverkon kehittämis- ja muutostarpeet ja nimeää niihin tarvittavat työryhmät.
 - Ryhmän muodostavat hyvinvointipalvelujen apulaispormestarit, tilaajan ja tuotannon edustajat sekä kaavoituksen, tilakeskuksen ja talous- ja strategiaryhmän edustajat.
- Useita alatyöryhmiä
- Päätöksenteko
 - Kaupunginhallituksen suunnittelujaosto ohjaa.
 - Lautakunnat hyväksyvät omaa aluettaan koskevat palveluverkon kehittämissuunnitelmat, muutokset jne.
- Tampereen hyvinvointipalvelujen palveluverkon kehittämissuunnitelma 2009
 - Kehittämissuunnitelmassa hyväksyttiin palveluverkon suunnittelua ohjaavat periaatteet mm. asiakaslähtöisyys, palvelujen saavutettavuus ja alueellinen tasavertaisuus, väestön kasvun, ikärakenteen ja kaupunkirakenteen muutoksien huomioon ottaminen, seutuyhteistyö, noudatetaan palvelujakoa lähi-, alue- ja keskitettyihin palveluihin, taloudelliset resurssit.

TAMPEREEN KAUPUNKI

Yhdyskuntarakenteen ja palveluverkon suunnittelun yhteistyömuotoja Tampereella

- Kaavoituksen asiantutemus mukana palveluverkon suunnitteluryhmissä
 - Palveluverkon ohjaus- ja seurantaryhmässä
 - Ryhmässä käsitellään ajankohtaisia kaavahankkeita.
 - Palveluverkkomuutoksien mahdollisia vaikutuksia maankäytön suunnitteluun, esimerkiksi jos luovutaan jostakin toimitilasta, se ehkä mahdollistaa alueen käytön muuhun toimintaan kuten asumiseen.
 - Kaavoituksen edustaja toimii asiantuntija-apuna palveluverkon suunnittelijoille.
 - Palveluverkon alatyöryhmissä
 - On todettu, että useisiin palveluverkon kehittämiskohteisiin liittyy maankäytön suunnittelua.
 - Näkökulmat monipuolistuvat, kun ryhmässä on eri alojen asiantuntijoita ja näin saadaan asiantuntijoiden tietämys heti ryhmän käyttöön.

Yhdyskuntarakenteen ja palveluverkon suunnittelun yhteistyömuotoja jatk.

- Palveluverkkoasiantuntemusta hyödynnetään “kaavatyöryhmissä”
 - Hyvinvointipalvelujen tilaajaryhmän edustus sellaisissa kaavatyöryhmissä, joilla saattaa olla vaikutusta palvelujen järjestämiseen ja/tai palveluverkkoon. Näissä voi toimia erillisä palveluryhmiä (esim. Vuoreksen ja Nurmi-Sorilan suunnittelussa), joissa on sekä kaavoituksen, liikenteen (joukkoliikenne, kevyt liikenne) että hyvinvointipalvelujen asiantuntijoita.
 - Yhdessä selvitetään alueen väestöpohjan vaikutusta palveluihin, miten palvelut ovat saavutettavissa, tukeudutaanko olemassa olevaan palveluverkkoon vai tarvitaanko alueelle uusia toimitiloja.
 - Alueiden rakentamisen ajoitus tärkeässä roolissa suunniteltaessa palveluiden järjestämistä ja palveluverkon kapasiteettia.
 - Esimerkkejä ajankohtaisista kaavahankkeista ovat mm. yhdyskuntarakenteen eheyttäminen Tampereella sekä Ojalan osayleiskaava, johon liittyy Kangasalan kunnan puolella suunniteltu Lamminrahkan alue.
- Kaavalausunnat / jatkuvaa
 - Lausuntopyynnöt tilaajaryhmässä hyvinvointipalvelujen osalta hoidetaan keskitetysti; kootaan eri palvelujen näkökulmat yhteen ja tehdään yhteinen lausunto.
 - Yhteistyötä myös esteettömyys- ja vammaisasiamiehen kanssa.

Case: Yhdyskuntarakenteen eheyttäminen Tampereella – palveluverkon suunnittelun näkökulma

- Tampereella on valmisteilla yhdyskuntarakenteen eheyttäminen, jonka tavoitteena on etsiä asuntorakentamiseen soveltuvia alueita olemassa olevaa kaupunkirakennetta täydentäen.
- Ehyt-työn tavoitteet yhtenevät monilta osin palveluverkon suunnittelulle asetettujen tavoitteiden/periaatteiden kanssa.
- Ehyt-työssä tavoitteina ovat mm. palveluiden saavutettavuuden parantaminen (palveluiden sijainti, kevyen liikenteen verkosto ja joukkoliikenne), alueiden ikärakenteen tasainen kehitys, eri-ikäisten asumisen mahdollistaminen alueella (esim. palveluasuminen) ja aluekeskuksien kehittäminen (palvelukeskittymät). Nämä tavoitteet nousevat esiin myös palveluverkon kehittämisessä.
- Palvelut ja liikenne –työryhmä on käsitellyt julkisia palveluita ja liikennettä. Työssä on käsitelty alue- ja lähipalveluita (mm. perusopetus, päivähoito, kirjastot, nuorisokeskukset, ikäihmisten palveluista päiväkeskukset ja korttelikerhot, terveysasemat) sekä joukkoliikennettä että jalankulkuliikennettä (vyöhykkeet) eli palvelujen saavutettavuutta.
- Ehyt-työssä taustamateriaalina on käytetty myös Hyvinvointipalvelujen palveluverkon kehittämissuunnitelmaa.

Case: Yhdyskuntarakenteen eheyttäminen Tampereella – palveluverkon suunnittelun näkökulma jatk.

- Lisäksi palveluverkon ohjaus- ja seurantaryhmä on käsitellyt yhdyskuntarakenteen eheyttämissuunnitelmaa
 - Kaupunkia on käsitelty alueittain ja nostettu esiin ko. alueiden haasteita (mm. alueen väestö- ja ikärakenteen muutokset) ja alueelle suunniteltuja täydennysrakentamiskohteita.
 - Kokouksissa on pohdittu mm. mitä vaikutusta täydennysrakentamisella on palvelujen järjestämiseen, aiheuttaako täydennysrakentaminen palveluverkon laajennus- tai muutostarpeita, voidaanko täydennysrakentamisella tukea nykyisen palveluverkon säilyttämistä ja kehittämistä. Lähtökohtana on tasapainoinen pitkäjänteinen alueiden kehittäminen.
 - Lisäksi ikäihmisten tarvitsemat palvelut ovat nousseet esiin mm. asumispalvelut.
 - Aluekeskuksien vahvistaminen koettu yhteiseksi tavoitteeksi.
 - Palvelujen saavutettavuus on myös tarkastelussa otettu huomioon.

Seudullinen yhteistyö palveluverkon suunnittelussa

- nousee esiin varsinkin kuntien raja-alueiden palvelujen järjestämisessä
 - alueiden ja palveluverkon yhteissuunnittelu
 - alueiden toteutusaikataulut
 - tilojen optimaalinen käyttö yli kuntarajojen
- seudullinen yhteistyö nousee esiin myös tietyissä yhteisissä palveluissa (mm. kansainvälinen koulu)
- saavutettavuus
- ”lähikouluperiaate” seudullisen yhteistyön näkökulmasta
- yhteistyön ja tiedon välityksen lisääminen kuntien palveluverkosta ja sen kehittämisestä

Seudullinen yhteistyö palveluverkon suunnittelussa

Vuores

- Vuores on Tampereen ja Lempäälän yhteinen kaupungiosa, alueen asukasmääräksi on arvioitu noin 13000 asukasta.
- Palvelujen mitoituksessa on otettu huomioon koko väestöpohja. Palvelujen yhteiskäytöstä on tehty aikoinaan kuntien välillä alustavat sopimukset.
- Julkisten palveluiden suunnittelu tehty yhteistyössä Lempäälän ja Tampereen asiantuntijoiden kanssa eri työryhmissä (palvelutiimi, palveluryhmä, päivähoiton ja perusopetuksen ryhmä).
- Palvelujen suunnittelu käynnistyi vuonna 1998, suunnittelu jatkuu edelleen.
- Vuorekseen on suunniteltu monipuoliset palvelut mm. yhtenäinen peruskoulu, päivähoito, kirjasto, nuorisokeskus, terveysasema, liikuntapuisto.
- Palvelut sijoittuvat keskeisesti ja ovat hyvin saavutettavissa. Lisäksi kaavoituksessa on otettu huomioon pienempiä palvelukeskittymiä, joihin voisi sijoittua esim. pienten lasten yksiköitä (päivähoitoa ja alaluokat), näiden toteutuminen/tarve riippuu alueen väestörakenteesta.
- Tampereen kaupungin talonrakennusohjelman mukaan koulukeskuksen ensimmäinen vaihe (peruskoulun tiloja, päiväkotia, hyvinvointineuvola, suun terveydenhoitoa) valmistuu vuonna 2013. Tätä ennen asutomessualueelle valmistuu päiväkotia vuonna 2012.
- Alueen hidaskäyttö tuo haasteita palvelujen saamiseksi alueelle. Alueelle muuttavat asukkaat pettyvät, kun ”luvattu” palveluita ei olekaan tarjolla. Varsinkin päivähoiton ja perusopetuksen palveluita kaivataan.

Seudullinen yhteistyö palveluverkon suunnittelussa

Ojala ja Lamminrahka

- Kangasalan ja Tampereen rajalle sijoittuvat asuinalueet. Alustavia kaavailuja asukas pohjista Ojala noin 5000, Lamminrahka noin 8000.
- On käynnistetty selvitystyö yhteistyönä Tampereen ja Kangasalan kaavoituksen ja palveluista vastaavien asiantuntijoiden kesken, onko mahdollista palvelujen suunnittelussa ja palveluverkkoratkaisuissa tehdä seutuyhteistyötä.
- Alueet sijaitsevat lähellä toisiaan ja alueiden väestöpohja tukisi yhteisten palveluiden suunnittelua ja toteutusta.
- Yhteisessä palaverissa mietittiin, miten olisi tarkoituksenmukaista järjestää päivähoido, perusopetus ja terveydenhuollon palvelut, mitkä palvelut voisivat olla yhteisiä, mitä pitäisi toteuttaa omalla alueella lähipalveluna. Keskusteltiin myös siitä, missä sijaitsevat lähimmät kirjastot ja liikuntapalvelut. Lisäksi todettiin, että palvelujen suunnittelussa on otettava huomioon myös lähialueet, niiden kehittäminen sekä vaikutukset palveluverkkoon.
- Yhteisten palvelujen järjestämisen yhtenä haasteena on Ojalan ja Lamminrahkan alueiden toteuttamisen eriaikaisuus.

Yhteistyö on lisääntynyt viime vuosina yhdyskuntarakenteen suunnittelun ja palveluverkkosuunnittelun välillä, mikä on lisännyt ymmärrystä puolin ja toisin.